МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Рівненський державний гуманітарний університет
Харківська гуманітарно-педагогічна академія
Управління праці та соціального захисту населення
Уманської міської ради

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи»
(10 жовтня 2024 р.)

Умань

УДК [37.013.42+364.4](06)

А43

Редакційна колегія:

Кравченко Оксана, доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Коляда Наталія, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Карпич Ірина, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку
вченою радою факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 4 від 17жовтня 2024 року)

Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи : А43 матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. м. Умань, 10 жовт. 2024 р. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Рівненський держ. гуманіт. ун-т [та ін.] ; [ред. кол.: Коляда Н., Кравченко О. [та ін.]. – Умань : Візаві, 2024. – 229 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи», яка відбулася 10 жовтня 2024 р. в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

УДК [37.013.42+364.4](06)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2024

ЗМІСТ

Албул І., Албул С.	Корпоративна культура у соціальній сфері	8
Аголенко В., Печериця Н.	Формування соціального здоров'я у здобувачів освіти засобами арт-терапії	11
Балдинюк О., Буковська В.	Соціальна профілактика домашнього насильства серед жінок	15
Бездітний Ю., Пишногуб В.	Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з молоддю у державній службі зайнятості	17
Бенецький С.	Формування соціального лідерства у студентської молоді	21
Беспалько М.	Соціальна інклюзія як основа освітнього процесу	24
Бойко А.	Особливості надання соціальних послуг особам з інвалідністю в умовах воєнного стану	28
Бондаренко Г.	Соціальна робота – невід'ємна складова сфері зайнятості	33
Бондаренко Д.	Фізична культура в житті людини	35
Варивода Ю.	Соціокультурна діяльність в соціальній роботі	37
Варшавська А.	Профілактика адиктивної поведінки як негативне явище серед підлітків	40
Войтенко А.	Підготовка учителя фізичної культури як організатора фізкультурно-оздоровчої діяльності	43
Житар А., Камінська О.	Особливості соціального захисту жінок-військовослужбовців в системі соціальних служб	47
Войтовська А., Квашук В.	Педагогічні проблеми дистанційної та змішаної освіти в умовах війни: цифровізація та	51

	реінтеграція ветеранів	
Галатюк М.	Здоров'язбережувальні технології як пріоритетна складова системи підготовки фахівців соціальної сфери	54
Глух М.	Теоретичні основи соціально-педагогічної профілактики правопрошунь підлітків в умовах ЗСО	58
Гончар І.	Основні аспекти в реабілітації дітей з інвалідністю	61
Дзиговський А.	Проєктна діяльність як технологія професійної підготовки фахівців соціальної сфери до інновацій	63
Дубенко А.	Проблеми людей похилого віку: виклики та шляхи їх подолання в сучасному суспільстві	66
Дубосару В.	Роль інклюзивного волонтерства в соціалізації студентів з особливими освітніми потребами	69
Задорожна О., Залевська Л.	Соціальні послуги, які надаються під час воєнного стану	74
Зоріло Д.	Реабілітація військовослужбовців та членів їх родин, які перебували у зоні активних бойових дій	77
Ісаченко В., Семченко Е.	Соціальна адаптація українських біженців у Польщі	79
Карпич І.	Особливості надання соціальних послуг під час воєнного стану	83
Козодавенко М.	Гендерно обумовлене насильство	88
Коляда Н. М., Коляда Н. І.	Молодіжні організації як суб'єкти формування й реалізації молодіжної політики в Україні	92
Коляда Н., Левченко Н.	Академічна доброчесність в ЗВО	96
Котенко А.	Роль фахівця соціальної сфери у профілактиці «лайкоманії» серед учнівської молоді	101

Кравченко О.	До питання підготовки магістрів із соціальної роботи	103
Літвіненко А.	Форми домашнього насильства	107
Логвіненко Д.	Професійне вигорання фахівців із соціальної роботи в умовах воєнного стану	111
Макогоненко М.	Ключові напрямки розвитку волонтерської діяльності в Швейцарії	114
Матрос О.	Сутність поняття «реабілітація» як сучасна потреба суспільства	117
Міняйло О.	Резильєнтність: теоретичний аспект	122
Міхніч Т.	Аналіз стану наукової розробленості проблеми захисту дітей	127
Моргай Л.	Зародження професійної соціальної роботи за кордоном	131
Моргай Л., Лянна О.	Соціальне забезпечення військовослужбовців	135
Моргай Л., Усенко І.	Система соціальних послуг в Україні: сучасний стан	139
Моргай Л., Черниш В.	Поняття психологічного супроводу дітей з обмеженими можливостями	143
Моторна М.	Практичні аспекти підготовки соціальних працівників для волонтерської роботи в умовах війни	147
Нечипорук Л.	Місцеві ініціативи як форма соціальної активності в громаді	151
Оксенюк О.	Стратегії втручання у соціальній роботі з внутрішньо переміщеними особами (ВПО)	154
Олар А.	Роль і місце релігійних організацій в соціальній роботі	157

Остапчук М.	Методи діагностики соціальним педагогом обдарованої дитини	160
Панченко Р.	Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери в країнах ЄС до роботи з зовнішньо переміщеними з України особами	165
Підвальна Ю.	Аспекти підтримки внутрішньо переміщених осіб в умовах війни	168
Полєхіна В., Галямова Л.	Гувернерська педагогічна система як потреба соціуму в формуванні успішної особистості	171
Поліщук А.	Особливості соціально-педагогічної роботи з багатодітними сім'ями в умовах воєнного стану	175
Роєнко С.	Практична підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери в умовах воєнного стану	179
Ротарь К.	Розвивальне освітнє середовище у початковій школі як фактор становлення успішної особистості	181
Савущик А.	Комунікативний менеджмент як засіб взаємодії в освітньому середовищі	183
Сілаєв В.	Підготовка майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи	187
Скочко М.	Надання корекційно-розвиткових послуг дітям з інвалідністю в освітніх закладах	190
Слободенюк Н.	Психологічні основи у соціальній роботі	194
Стельмащук Ж.	Підготовка майбутніх учителів початкових класів до виховної роботи в дитячих закладах оздоровлення і відпочинку в умовах воєнного стану	196
Стеца Н.	Роль соціального педагога у профілактиці девіантної поведінки дітей та підлітків	200
Сяська І.	Використання соціальних індикаторів у вивченні проблематики сталого розвитку	205

Тарасюк О.	Підготовка майбутніх соціальних працівників до соціально-правового захисту особистості	208
Ткаченко Л.	Особливості надання соціальних послуг Пенсійним фондом України	211
Федоров М.	Соціальні акції як форма волонтерської діяльності студентської молоді	215
Ціпан Т.	Проблеми соціалізації студентської молоді	217
Шевчук О.	Поняття соціального захисту населення	220
Штомпель К.	Молодіжна робота: теоретичний аспект	225

Лілія МОРГАЙ,
доктор філософії, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Вероніка ЧЕРНИШ,
магістрантка факультету соціальної та психологічної освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ПОНЯТТЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Сучасне суспільство ставить перед освітньою та соціальною системами завдання створення умов для рівноправної участі всіх дітей у різних сферах життя, незалежно від їхніх фізичних чи психічних особливостей. Одним із ключових аспектів інтеграції дітей з обмеженими можливостями є надання їм якісної психологічної підтримки, яка адаптується до умов соціуму та сприяння загальному розвитку. Психологічний супровід таких дітей є невід'ємною частиною процесу їхньої соціалізації та навчання, він спрямований на подолання емоційних, поведінкових та соціальних труднощів, що відчуваєтьсяу зв'язку з обмеженнями у здоров'ї. У цьому контексті є усвідомлення сутності,

цілей і завдань психологічного супроводу, його ролі в забезпеченні благополуччя дитини, а також принципів його організації в освітніх та соціальних інститутах.

Психологічний супровід – це система професійної діяльності психолога, спрямована на створення оптимальних умов для успішного навчання, розвитку та соціалізації дитини [2].

Психолог у закладах освіти забезпечує спостереження за станом психофізичного розвитку дитини, мотивів її поведінки й діяльності з урахуванням вікових, статевих, інтелектуальних, фізичних, та інших індивідуальних особливостей, сприяє виконанню освітніх і виховних завдань навчальними закладами.

Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами сьогодні є не просто сумою різноманітних методів корекційно – розвиваючої роботи, але і виступає як комплексна технологія, особлива культура підтримки і допомоги дитині сприяє успішної адаптації, реабілітації таособистісного росту дітей у соціумі.

Проблема психолого-педагогічного супроводу особливих дітей в умовах дитячого садка недостатньо розроблена. Труднощі побудови корекційно-педагогічного процесу в такому закладі багато в чому обумовлені тим, що категорія цих дітей полиморфна і різнорідна за складом. Вихованці груп компенсуючого призначення розрізняються як за рівнем розвитку, так і за характером наявних недоліків. Різними є досягнення дітей в плані знань, уявлень про навколишній світ, навичок в предметно-практичної діяльності, з якими вони надходять в корекційні групи. У роботі з дітьми з особливими освітніми потребами дуже важливим є комплексний системний підхід, який включає в себе узгоджену роботу всіх фахівців ЗДО.

Практичний психолог закладу дитячої освіти – це спеціаліст, який першим звертає увагу на специфічні прояви у поведінці дитини, її пізнавальному, емоційно – вольовому та соціальному розвитку.

Головною метою психологічного супроводу дитини з обмеженими можливостями є її підготовка до самостійного життя, соціалізація. Практичний психолог сприяє розвиненню соціальних навичок дітей з особливими освітніми потребами, формує навички спілкування дітей зі здоровими однолітками та дорослими в процесі спільної діяльності, формує толерантне ставленняздорових дітей та дорослих до дітей з особливими потребами сприяє розвитку емоційно-вольової регуляції поведінки, зменшує рівень тривожності дітей з особливими освітніми потребами, сприяє підвищенню самооцінки, надає належну підтримку сім'ям дітей і вихователям, сприяє формуванню актуальних форм співпраці й взаємодії з сім'єю [2].

До основних принципів роботи з дітьми із обмеженими можливостями відноситься:

1. Особистісно – орієнтований підхід до дітей й батьків, де в центрі знаходиться облік особистісних особливостей дитини та її родичів.
2. Гуманно – особистісний підхід, який проявляється у повазі і любові до дитини, до кожного члена сім'ї, формування позитивної «Я- концепції» кожної дитини, її уявлення про себе.
3. Принцип комплексності – психологічну допомогу можна розглядати тільки в комплексі, в тісному контакті психолога з вихователями, вчителями, дефектологами, музичним керівником, батьками дитини та адміністрацією освітнього закладу.
4. Принцип діяльнісного підходу – психологічна допомога здійснюється з урахуванням провідного виду діяльності дитини, тобто вігровій діяльності, крім того, необхідно орієнтуватися також на той вид діяльності, який є особистісно значущим для дитини.
5. Принцип конфіденційності – вся інформація, яка отримана про дитину і її родину, не поширюється за межі дитячого саду та школи без спеціального дозволу батьків або законних представників дитини [2].

Головною метою діагностичного етапу є психологічне обстеження пізнавальної та особистісної сфери дитини для виявлення структури дефекту, встановлення збережених компонентів психічної діяльності, на які можна розраховувати в роботі з дитиною. Психодіагностика використовується і у роботі з батьками особливої дитини для з'ясування стилю виховання та особливостей взаємин із дитиною у родині. Найбільшу кількість уваги, під час діагностичного обстеження, психолог приділяє особливостям розвитку пізнавальної сфери дитини, особливостям розвитку її емоційно-вольової та особистісної сфери, міжособистісним відносинам з іншими дітьми та дорослими.

Психогімнастичні вправи використовуються з метою психологічного налаштування дітей на розвивальні заняття, розвиток їх емоційної сфери, розслаблення та саморегуляції. Дітям пропонуються мімічні та пантомімічні етюди, ігри на вираження окремих емоцій і якостей характеру, вправи на релаксацію. Розслаблення досягається чергуванням протилежних за характером рухів. Психогімнастика може організовуватись у вигляді казкових сюжетів.

Просвітницько-консультативна діяльність здійснюється для педагогів та батьків дітей з відхиленнями у розвитку. Вона проводиться з питань вікових особливостей і психологічної норми, розпізнання емоційних проявів у дитини, відпрацювання стилів реагування на такі прояви і поведінку, подолання та конструктивне вирішення конфліктних ситуацій, зняття емоційного напруження, тривожності та розвитку толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами. Психологічна підтримка педагогів, якіпрацюють із такими дітьми, спрямована на формування в них психологічної готовності до роботи з цими дітьми та на профілактику емоційного вигорання. У роботі з батьками основною метою є розширення знань батьків про психологічні особливості дітей з проблемами в розвитку, психології виховання та психології сімейних стосунків [1].

Отже, психологічний супровід дітей з обмеженими можливостями є важливою складовою інтеграції таких дітей у суспільне життя та їх розвитку.

Він передбачає систематичну, комплексну роботу, спрямовану на підтримку емоційного, психологічного та соціального здоров'я дитини. Психологічний супровід включає індивідуальну та групову психокорекційну роботу, розвиток емоційно-особистісної сфери, корекцію поведінкових проявів, підтримку родини та створення сприятливого соціально-психологічного середовища. Така підтримка дозволить зберегти почуття гідності, соціалізуватися в колективі, адаптуватися до освітнього процесу, а також розкрити свій потенціал у максимально можливих межах.

Список використаних джерел

1. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями: навч. посіб. В.Й. Бойчелюк, А.В. Турубарова. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 264 с.
2. Ворон М. В. Інклюзивна освіта: українські реалії. М. В. Ворон, Ю. М. Найда. Підручник для директора. Червень. № 6. К. : Плеяди, 2018.